Mes in geliefde akkerbouwmatige teelt

Hypericumkweker Jan Visbeek (rechts) heeft zelf een oogstmachine ontwikkeld om de takken te maaien.

“Komen interviewen mag, maar ik heb het wel erg druk. Dus misschien blijf ik wel aan de sorteerder staan”, zo was Jan Visbeek aan de telefoon nog van plan. Je verwacht dus zoals ze dat zeggen, een ‘stugge Fries’. Wat blijkt? Niet alle clichés zijn waar. Te vaak gebruikte beeldspraken verliezen hun kracht, zo wordt duidelijk na een gesprek met deze hypericumkweker uit Franeker.

Tekst: Ellis Langen | Fotografie: René Faas

Eenmaal binnen op het bedrijf in het Friese Franeker, komt er geen spat meer terecht van zijn voornemen. De vriendelijke kweker stapt vrijwel meteen achter de sorteerder vandaan. Niet veel later zit hij aan de koffie in de kantine. Er is net geluncht; de geur van kip-noodles hangt nog in de ruimte. Visbeek vertelt zijn verhaal ingetogen en af en toe een tikkeltje onwennig. Hij neemt behoorlijk de tijd en doet vooral ook moeite zijn vertelling uiteen te zetten. Het draait erop uit dat de kweker van hypericum niet zijn allerbeste beste jaren achter de rug heeft. Visbeek teelt al meer dan twintig jaar hypericum. Op zijn achttiende werkte hij bij een akkerbouwer. Omdat het in die sector toen slecht ging, zetten ze samen wat hypericum. Toen Visbeek 23 jaar was, begon hij zelfstandig met de teelt. Eerst nog deels bij het akkerbouwbedrijf en later, rond 2006, kocht hij zelf 4 hectare land. Een paar jaar later kocht hij het bedrijf waar hij nu zit, zo’n 1,5 hectare grond met woonhuis en schuur en nog vier percelen die allemaal binnen een straal van 5 kilometer van Franeker liggen. Hij teelt er op 5 hectare eigen grond met name hypericum. De laatste

twee jaar probeert hij nieuwe gewassen uit. Er staat areaal met Viburnum opulus ‘Roseum’, rozenbottels, Gypsophila, Exochordia en Spirea ‘Snowmound’. Visbeek: “In het begin heb ik goede jaren gedraaid met hypericum, maar de laatste jaren gaat het minder goed. De prijzen staan te vaak onder druk en het hypericumgewas raakt op een gegeven moment uitgeput. De productie gaat achteruit.”
Gemiddeld oogst hij vijftien jaar van een aanplant. Zijn oudste gewas is twintig jaar. Dit staat op een van de betere stukken grond. Tot nu toe is in één hectare hypericum de ploeg gezet omdat het gewas op was. In de toekomst blijft Visbeek hypericum kweken. “Ik heb recent nog een stuk aangeplant en zal ook nog een aantal jaar kunnen oogsten van oude rassen die het goed blijven doen.”

SAMENWERKING

Een nieuw assortiment hypericum op zijn bedrijf aanplanten, gaat niet. Na een lange teelt hypericum, wil een hypericum in diezelfde grond het niet meer doen. Omdat het moeilijk is om extra land in de buurt van Franeker aan te kopen of te huren heeft Visbeek sinds enkele jaren een samenwerking met een collega-hypericumkweker en tevens akkerbouwer in Gelderland. Op die grond, zo’n 3 hectare, wordt de hypericumteelt van Visbeek met name vernieuwd. Hier staan nu twee nieuwe rassen (zie kader op pag. 15). “Innovatie is nodig. De handel wil steeds vaker soorten met dikkere besjes en andere kleuren”, zo merkt Visbeek op.
Over de verwerkingslijn in Franeker gaan ook de hypericumtakken die in Gelderland zijn geoogst. De Friese kweker levert de bossen aan verschillende FloraHolland-locaties en een klein deel gaat naar Plantion.
Visbeek en ook de kweker in Gelderland telen ‘akkerbouwmatig’. “Dat past bij me. Het is niet arbeidsintensief. Het oogsten – of beter gezegd het maaien – van het hele gewas komt niet op een dag aan en zelfs niet op een week. Het is ook geen fragiel gewas. Ik kan het met mijn zelfontwikkelde oogstmachine voor de voet op maaien.”
Bij Visbeek planten ze stekken hypericum en oogsten er na twee jaar jaarlijks vijftien tot twintig takken per plant van. De rijen planten zitten 75 centimeter uit elkaar. “Ik doe het werk met een trekker die tussen de rijen rijdt. Zo ga ik er bijvoorbeeld een tijdje na het planten met een maaier overheen zodat alle planten worden getopt en zich gaan vertakken.” Ook wordt er met de trekker geschoffeld, bemest en gespoten. Het groeiseizoen loopt van maart tot en met oktober. De oogst van eind juli tot begin november. Een paar soorten verlaat hij. “Dat klinkt heel vernuftig, maar dat is het niet. Bepaalde cultivars maai ik half mei of begin juni weer tot de grond toe af en dan komen er weer nieuwe takken aan.”

‘GELUKKIG BEN IK VERZEKERD’

Visbeeks gewas heeft veel geleden onder de droogte, ondanks dat hij veel beregend heeft met oppervlaktewater. “We hebben percelen wel acht keer beregend. Doorgaans doen we dat maar één of twee keer in de zomer.” Door de droogte geeft het gewas veel kortere en minder zware en vertakte takken. “Gelukkig heb ik een Brede Weersverzekering. Die had ik vorig jaar ook al nodig omdat we toen stormschade hadden.” De taxatie wijst straks uit hoeveel van de schade Visbeek vergoed krijgt. De komende weken zijn dus behoorlijk spannend. “Ik schat dat ik ongeveer drie ton schade heb. Ik hoop dat ze me aardig tegemoetkomen.” Het

Allerlei kleuren bessen

Hypericumkweker Jan Visbeek heeft in Franeker en in Gelderland acht cultivars staan, allemaal uit de Magical-lijn van Kolster in Boskoop. In Franeker staan de soorten 'Green Power' (groen), 'Red Fall (rood) en 'Fall' (diep donkerroodbruine bes) en in Gelderland staat 'Innocence' (zalmkleurig), 'Impression' (rood), 'Fall', 'Red Fall', 'Green Fall' en 'Red Fame'. Over de zalmroze 'Innocence', die Visbeek sinds twee jaar heeft, is hij te spreken. Die doet het qua prijs goed. Bij de keuze van rassen let Visbeek op de grootte, hoeveelheid, houdbaarheid en kleur van de bessen, de takopbouw, het oogsttijdstip en de ziektegevoeligheid en dan met name de gevoeligheid voor roest.

'De prijs begint pas leuk te worden bij 50 cent'

gewas is voor 70.000 euro per hectare verzekerd. "Volgens de voorwaarden zou ik veertig procent van de schade gedekt moeten krijgen."

Bij het sorteerproces in de schuur toont de kweker de schade. De hypericum is kort; het gros heeft een lengte van tussen de 40 en 50 centimeter. Slechts zo'n 5 procent haalt de gewenste 70 centimeter. Gewoonlijk, maar dat is wel rasafhankelijk, haalt zo'n 40 procent die lange lengte. "De prijs begint ook pas leuk te worden bij 50 centimeter." Ook zijn de afgemaaide takjes amper vertakt. En juist vertakte zware takken maken de Nederlandse hypericum onderscheidend van import uit met name Afrika. In de buitenlandse aanvoer zit amper vertakte hypericum omdat ze in het buitenland pluizen.

Al met al wordt dit jaar zeker geen vetpot voor Visbeek. Hij beurt lage prijzen voor de bosjes hypericum. In het begin van het seizoen, zo half en eind juli, kreeg hij 20 cent. Nu staat de prijs op 14 cent. "Terwijl ik gemiddeld ongeveer 18 cent nodig heb."

De prijsvorming zakt de laatste jaren sowieso al in. Visbeek wijt dat onder andere aan de groeiende import uit Afrika. Met lede ogen ziet hij aan dat de handel het verschil tussen import en de Nederlandse zwaardere en meer vertakte hypericum, niet meer waardeert. "Uit Afrika komt onvertakte hypericum met ongeveer twaalf bessen per tak. Een Nederlandse tak is zwaarder en vertakt en heeft vaak wel meer dan veertig besjes op een tak. Toch krijgen we veelal dezelfde prijs." Hij vindt het naar om te zeggen, maar hij vreest dat de handel de import-takken tegenwoordig net zo lief wil. Hij denkt te weten waar dat aan ligt. "De geïmporteerde hypericum heeft een constantere kwaliteit dan de Nederlandse. Door weersinvloeden schommelt onze kwaliteit."

LANGZAAM AFSCHEID

In de toekomst zal Visbeek nog wel een aantal jaren in Franeker vooruit kunnen met de sterke rassen hypericum. Ook heeft hij pas nog op vrij verse grond één hectare nieuwe aanplant gezet. Het akkerbouwmatige telen, dat eigenlijk zijn voorliefde heeft, zal dan wel minder worden. "Spirea en Exochordia zijn machinaal goed te oogsten, maar gips en sneeuwbal niet."